

La série
Emergence-mali kura
présente

Kaaba

USAID

Form 25-850R
Printed and Sold By **UNESCO** (800)631-3098

The USAID logo consists of the word "USAID" in white capital letters on a dark blue rectangular background. Below this is a stylized illustration of two hands shaking, symbolizing cooperation or aid. Underneath the handshake is a graphic of the American flag, showing a row of white stars on a blue background above red and white stripes.

£a Série Emergence - Mali kura

Kaaba,

Sebenni ni ninini kuntigi:
Isumayila Sanba Tarawele

Sebenni karamogo:
Berehirna Wulale

Sebenni karamogo dankan:
Amidu Berete

jadilanna:
Mamadu Kumare

GENÉRIQUE

Le Programme Emergence de lit Sahélienne nourrit l'ambition de formuler une pédagogie alternative qui stimule les aptitudes des adolescents. Notre pratique en la matière, depuis 1992, nous a permis de former une quarantaine de jeunes à une meilleure connaissance des réalités du terroir ainsi, qu'il s'agit de techniques de l'investigation, de la prise de note et de l'écriture

Le présent ouvrage a été produit à partir des données collectées au cours de la Caravane du Sahel qui s'est déroulée dans le Manden (Cercle de Kangabiti) du 28 Avril au 8 Mai 1994.

Direction pédagogique

Ismaila Sambii Traoré

Assisté de :

Bréhima Oulalé et Hamidou Berthé

Observateurs :

Robert Newton (University of Wisconsin)

Bakary Konfourou (Care-Mali)

Illustrateur

Mamadou Koumaré

Organisation matérielle

Saïdou Traoré

Alou Dembélé

Sanaba Diallo

Caméraman :

Mamadou Tandina

Caravaniers

1. Salimata Diawara : Bamako, 17 ans.
2. Kadiatou Coulibaly : Bamako 15 ans.
3. Kadiatou Yara : Bamako, 17 ans.
4. Maïmouna Traoré Bamako, 17 ans.
5. Aniadou S. Samaké Sanankoroba, 15 ans.
6. Aféré Banjul Diallo Bamako 17 ans.
7. Abdoul Karim Coulibaly : Kati, 16 ans.
8. Samba Lamine Traoré : Bamako, 14 ans.
9. Mariam Keïta : Bamako, 17 ans.
10. Maïssata Samaké : Sanankoroba, 18 ans.
11. Sirafily Sissoko : Bamako, 14 ans.
12. Assitan Traoré : Sanankoroba, 16 ans.
13. Mohumed Baba Diarra : Ségou 16 ans.
14. Taoulé Keïta : Kangaba, 21 ans.
15. Yayl Coumba Togola : Kangaba, 21 ans.
16. Boubacar Berthé: Kangaba, 17 ans.
17. Aoua KZ. Traoré : Bamako, 17 ans.
18. Binta Sangaré Bamako, 15 ans.
19. Fatoumata Ly Bamako, 15 ans.
20. Alassane Traoré : Bamako. 18 ans.

Nabila

Dɔw ko kalan be hakili dayele, taama be kunnafoni di a kebagu ma.

N'i kalanna, i hakili bejigin jona ko tɛɛmenen ma

N'i taamana kosebe, i be ko caman ye, i be fen caman men.

Ni mogo min kalanna ka tila ka taama, kalan be min se mogo ma i b'o soro.

Taama be min se mogo ma, i b'o fana soro.

O tuma na n'i y'a fila ke, i be tonɔ fila soro. Kalan ni taama be jogon dafa. Nkalon t'a la fiyewu.

Denmisenw kalannen don. U ye taama min ke sisan, o ye kunnafoni caman di u ma, ka caman fara u ka kalan ka.

Konow jelenw be buu fo. O kuma yere te nkalon ye sabu n'i y'a laje, gafe in min dilannan ye nin ye, jama ka baara de don. N'u tun bora sogomada fe, bee tun be taa i taafan fe. U mana segin tuma min na, u tun be soro k'u hakililaw fara jogon kan. O de nama ni gafe in konoko cayali ye. Bee ta kelen b'a la.

Jekabaara y'a to Kaaba yoro caman sera ka yaala, ka kunnafoni nenemaw soro k'olu ke gafe in konɔ.

Ni mogo min ye gafe in kalan, i n'a don Mande ye yoro min ye.

Mande tun b'a ta yoro min ka taa bila yoro min, i n'o don.

Kabako saba minnu be Kaaba (Kurukanfuga, Kaaba bulon ani Faraje) i na olu sidon.

Maliden bee ka Kaaba don sabu yoro don, a mogow bannen te u yere la. Danbetigiw don. Kelemasaw don.

Denmisenw ka taama ma ke gansan ye hali Kaaba dugu yere ma. A kera sababu ye don do wula fe, denmisenw ni cekorobaw ka sigi ka kuma.

Cekorobaw hakili be hadamadenya dilancogonuman na cogo min na, olu y'o fo.

Degun min be denmisenw kan, olu y'o da kene kan.

Fekofa ye fekodon ye. Nin jogonna lajedemisenw ni cekorobaw ce, o tun

famana ka ke Kaaba. Kaaba don te. Denmisenw ni cekorobaw ka nagon laje k'u hakililaw falen falen, yoro ka dogo o be ke yoro min na sisan.

Denmisenw minnu ye gafe in seben, olu koni ye sira don Kaaba denmisenw koro.

N'u sera ka taama sira in fe, o da be bu. O la a be taamadiya.

N'u ye sira in file k'a to yen, bin be falen a la k'a da nogo. N'o mæenna senna, sira yere be tunun pewu. Don min ni sira in taamani kera u mawajibi ye, u na mæen k'a da nini de!

Wa fosi man jugu taama na siradonbaliya ko. Ale de be na ni tununni ye.

Nin gafe ye siraba de bolen ye. Ni mogo min ye gafe in kalan, a be i n'a fo i ye daba ta ka binju damado tige ka bo siraba in kerefe.

Berehima Wulale

Kaaba karawani sebenni karamogo

Dugu donni

Jama

MoGo 4215 be Kaaba dugu kono. Denmisenamogo ka ca mogokoroba ye.

Siyaw

Jama fanba ye Maninkaw ye. Olu bolen ko yen, Bamananw, Fulaw ani siya fen o fen, n'o be Mali kono, o caman be de be soro Kaaba. Dow nana baara sirakun kan. Dow ta ye wulikayeema ye.

Yoro labencogo

Kinw be dugu kono. Kabilaw ni duw minnu bepogon koro, n'u kuntelelaw ye kelen ye, olu kafolen ye kin ye. Kin caman be Kaaba. Dubaw be kinw kono, du fitininw b'u kono.

Hali bi, duguti de be du kunko fo Kaaba kono. demogo be kinw yere la. Ni ko min nana dugu kono, n'o be kinw kunkan, kintigiw be wele. Ni dugu be kunko don, dutigiw be be wele. Dudenw be dutigiw kofe. Kintigi ka se be yelen dutigiw kan. Dugutigi be ninnu be kunna. Fanga sannada ye ale ye dugu kono. Korosigiw bedugutigi la. Olu b'a deme a ka dugutigiya baaraw la.

Cew

I n'a fo Mali yoro caman na, fanganabaara caman kebaga ye cew ye; denmisenamogow. Cew de be sene ke, ka baganw ladon. U be sow dilan walima k'u jo.

Ce ta ye du ye. A mana baara min boloda, o de be ke.

musow

musow ka baara folo ye tobili ye. U be dukonona saniya. U be taa dogo nini kungo la. U be ji ta. U be, jagomisenw ke ani bololabaaramisenw.

Ce ye dutigi ye nka yoro labenbaga ye muso ye.

Ni sene sera, o te ke musow ko. Ni muso dow ye dumunikonenabo, u be tilen sene na ceƙw fe.

Kaaba, ce minnu kalanna, o ka ca ka teme muso minnu kalanna kan. O siratige la Mariyamu Kone, ni ale ye musow ka balikukalan karamogo ye, a ye do fo geleya minnu be kalanko la, musow fanfela la Kaaba.

Mariyamu bolo, ce dow te son u musow ka taa kalanyoro la sabu baara in be ke sufela de la, wa kalanyoro ka jan mogo caman ka so la.

Dow ceƙw bankun ye keleya ye. A be k'u kono k'u musow b'u bo kun ke kalanyoro lataa ye, ka soro ka taa ce wewew fe, yen.

Musow dow te taa kalanyorola k'a sababu ke segen ye. A kera sokonobaara ye o, a kera kenemabaara ye o, u mana tilen ninnu fen o fen na, su be ko yoro o yoro, o b'a soro to si t'u la. N'a fora o mogokelen ka tila ka taa kalan ke, o koni ye timinandiya de ye.

Muso dow fana be yen, olu te taa kalanyoro la sabu u ka sira den kelen t'a la. olu fe, nafa te kalan na. Kalan ye baara tene de ye olu bolo. Tugu don n'o te, u b'a don tigi-tigi kalan be, min ne dijnatige, konona na.

Kalan ka di dow ye nka jengonjuguw b'a tije u bolo. N'i y'a ye mogo o mogo ye taali damine ka tila k'a dabila, a momo o momo, i b'a soro konosurukukan b'a tigi tulo la.

Muso kalannen ka dogo Kaaba donin sabu n'i y'a laje muso keme o muso keme, i b'a soro tan don de kalannen don. A to bi konoton, olu ma kalan. O ye kojuguba' ye.

Samiye fe, muso caman be sene ke a yere halala foro la. U be fen caman dan minnu be i n'a fo tiga. N'u ye tiga dan, n'o sera, u be taa o bo ka na n'a ye so. Ni tiga jena kosebe, u be do feere-a la ka soro k'a to ke tigadege ye k'o ke u ka na na. U be gan fana sene. U b'o tige ka do ke ganjalan ye, do kene be feere walima k'a ke na na.

Fonene ni tilema na, u be nakobaaraw ke. U be fen minnu dan nako ninnu kon.ɔ, olu ye tabaw, tamatiw, layiw n'u jagonw. U be dow feere nakokonofenw fana na, ka tila ka dow ke u yereƙw ka dumuniw na.

Fo k'a bo samiye waati la, musow be san to be ke sanubo la.

Geleyaba min be musow kan Kaaba sisan, o ye wariko ye. An be nin yoronin min na sisan, ce caman be yen, olu y'u ka sumanw ke jiginew kono k'u datugu, k'u senbo dumuniko to la. U ka sira te nasongko la. O la,

musow wajibiyalen don k'u ka jagokewari don naw la ani ka to k'u yereƙw ni denmiseww ka finiw san.

Tuma dow sanni te ke kosebe. Degun be bonya musow kan. O waati, dow be sebekoro fasa k'a soro bana t'u la.

Geleya wewew be yen min ye jiko ta fan ye. Kaaba musow segennen be kosebe jiko ta fanfela la. Ponpe damado de be dugu kono. olu te laboli ke. Mogo kelen pewu de be ponpe ninnu be kunna. O tigi de be yaala don o don ka ji di mogow ma. N'a ma se yoro min na, ji te soro yen. N'a ma se yoro min na jona, olu ka baara be sumaya o don.

Min ye bangekolsi ye, muso caman te son o ma. U b'a fo ko a ni silameya te taa jagon fe. O de y'a to muso caman be yan, olu ka bangeƙw magerelen don kojugu jagon na. Kunnafoni caman dira mogow ma sije caman, bangekolsi kan. Hali balikukalansen do bora a kan. O n'a ta be, mogow ma son a ma. A ka di muso dow ye nka u ceƙw te son.

Mariyamu ko ale ce sonna bangekolsi ma sabu o b'a ko faamu. o ye kalanden karamogo ye.

Min ye densaya ye, o sababu ka ca, nka noninsan de ta-kolo ka girin.

Bana wewew be Kaaba minnu be i n'a fo konoboli, farigan miseww. Olu ka tijeni man ca kosebe. U koni be denw tooro.

TARIKI

Dugu togo sorocogo

Kaaba ye dugu koroba ye. A sigilen be san keme caman bo bi.

Tuma min ni dugu in sigira k'a dagabanayorow bee dilan k'u ban, a kera yoro ye min ye mogow nefa kosebe. Ni min nana a laje, o b'i kanto: « Nin kera kabako ye dere! » Kabako-Kabako, o de tora daw kono ka n'o yelma k'o ke dugu togo ye, ko Kaaba.

Masalenw secogo Kaaba

Mininan Tiga tun ye Degelaka ye. Ale de Folo sigilen tun be yoro in na. Nka a ma lafiya soro a ka sigi kono yoro in na. Tuma bee u tun be jigini a kan k'a tooro, k'a bolofenw fo ka taa. O koni tun ye waati bee ye.

Masa Sanba tun ye kelemasa ye. O temeto n'a ka keledenw ye, o nana se Mininan Tiga ma. Mininan Tiga y'a nini a fe, a ka na teme. Keledenw b'a bolo cogo min na, a k'a to u k'u sigi ngon fe yan, ko n'o te ale toorolen don kosebe. Mogo te ale bolo wa sanga ni waati bere mogow de be na bin ale kan yan. A ye kabakurun fila ta ka na olu bila. Masa Sanba y'a sigi kelen kan. Mininan Tiga yere y'a sigi to kelen kan. U kumana ka ben. Masa Sanba sonna sigilima. Jemukan ninnu temena mogo fila ninnu ni ngon ce yoro min, o yoro de ye Kurukanfuga ye. U sigira kabakurun fila minnu kan, hali bi olu b'u no na yen.

Tuma min ni Masa Sanba sigira a n'a ka keledenw, lafiya nana. Yoro yiriwara.

Waa ti nana se, jama cayara kojugu. U seginna ka ngon ye Kurukanfuga. U y'a nira ngon na u ka jensen doonin. Ben kera o yere kan. Bee taafan jirala i la.

A ka fo ko ben kera Kurukanfuga, ko farali fana kera yen, nin yoro ninnu de ko don.

Mande ko caman kera Kurukanfuga. O de y'a ke yoro barikama ye. Sanga ni waati bee mogow be to ka taa u hamiw fo yoro in na.

Kaaba ye Mali kelemasaduguw do ye. A focogo la, hali jiriw bee ye kele ke Kaaba.

Kaaba kera Kangaba ye cogo di ?

Tubabuw be na tuma min farafinna, o y'a soro Kaaba ni a fadendugu do tun be ngon na. Kaaba fenkorobaw ye mogo bila ka taa tubabuw kunben Dakaaro, walasa k'u hami fo u ye. Ciden in b'a la k'a cikan lakali tuma min, Kaaba ni dugu min tun be ngon na, a y'o cekelen ye tubabuw fe yen. A tilalen kuma na, tubabuw y'a nininka a ka dugu togo la. A tun t'a fe fiyewu ce kelen in k'a don ko ale ye Kaabaka ye. O de y'a to a ma son ka sin k'a ka dugu togo fo. U y'a nininka siye filanan na. A k'u ma ko ale ka dugu togo ye " Ka... Ka..." A danna yen. Kuma yere focogo la, tubabuw y'a don ko togo in ma tilen. U tilala k'a nininka siye sabanan na. A y'u jaabi : " Ka... Ka ... ba." Tubabuw y'o seben Kangaba. Wale nana nin cogo in na.

Dugu n'a tigiw

Sanni tubabuw ka na jamana in kan, Kaaba ka se tun be boli yoro caman kan. Kaaba jamana tun b'adamineWoyowayanko,ka taaa bila fo Kurusa, Lagine jamana kono.

Teriya, ben ani ngondeme donna Kaaba ni Alimami Samori ce.

Kaaba tigiya be bo bonda fila la : Fodela ani Nanana.

Sori KEYITA be dugutigiya la bi. olu ka kabila dugutigi konontonnan ye ale ye. Kaaba dugutigi tanniwooronan fana don.

Kaaba ko caman sigira sen kan ka Masa Sanba to a tigiya la. A focogo la, Kaaba masalenw bora Waada, Kita fan fe.

Mogo minnu ye Kaaba sigi, olu folola ka saraka kononto bo ka dugu sigi. I mana sazraka osaraka bo Kaaba , o saraka ninnu bee saaka kononton ninnu kono

Kaaba dakabanayorow

Ko o ko dilanna kurukanfuga, o ko ninnu bee wolola wale barikamaw la. O de y'a to kurukanfuga be jate Kaaba dagabanayorow fe

Nka n'i ko Kaaba, fen folo min be na i hakili la, o ye Kaaba Bulon ye.

Kaaba togo masiri n'a danbe ye Bulon in ye. Bulon in dilanna Masa Sanba fe. A waati mænna kosebe. A jolen don bogo la ka ncon sigi a kunna. Da fila b'a la. Olu tugulen don tuma bee.

Da kelen sinnen don karon fe, kelen be tilebin file

San wolonwula o san wolonwula, a ti be falen. O ye nenajeba ye Mali yere kono. Kaabaka be dije yoro o yoro, n'a se be minnu ye, olu be na a don. A baaraw be damine ntenendonya fe, k'a kuncɛ juma.

Bulon tidon, a be dayele nka be t'a konna ye, wa be yere te don a kono. Mogo minnu be don a kono, olu b'u dan ma.

Be bolo fana te don a baara la.

Cɛw niyoro be Kaaba bulon tili la cogo min na, musow yerew niyoro b'a la ten.

Cɛw ka baaraw

Bulon baara kolongirin be Kare saba de bolo. Kare ye filankulu ye.

Filankulu saba minnu be tow ni denmisenya ce, olu de be Bulon tili baara gelemanw ke.

Filankulu do be taa bow tige. Bo ninu mana na, u be bila u dan ma. Wolomanikelaw be soro ka n'u woloma. Bo ninu de be ke non bakolo ye.

Filankulu filanan ta ye bin kanni ye. Ni bin nana, o fana be bila yen.

Filankulu sabanan be taa pangarama tige ka na n'o ye.

Musow ka baaraw

Musow be taa bogo ce ka n'o ton. Be b'i ta bila a dan ma.

Bulon be laben ni fen minnu ye, n'olu be ye ngon soro kene kan waati min, wolomani be soro ka damine.

Baara in ye baara basigilen ye. Bo naani minnu Folo be ta, olu ka kan ka ta yoro minnu na, o tabagaw b'olu ta yen. O b'a soro be jolen be i ka bo nalen kunna. Minnu ka kan ka farangon kan, baara nemogow b'olu jira. olu be fara ngon kan. Minnu man kan ka don a la, olu be ce ka bo yen.

Ni boko ne sorola, se be ke pangarama ma. O yere be woloma. minnu ka kan ka don Bulon na, olu be farangon kan ka soro k'a to ce ka bo yen.

Sanni Bulon ti ka woro, baara be ke ke-ne min kan, o be koori kane kosebe. N'o kera hali se man kan ka don yen bilen sanko mogoninfin. Mogo minnu be baara in ke, olu dama de be se ka don koori in kono. Yoro koorilen i'

keredaw ye mogogansanw, mogo minnu sen te baara in na ani dunanw sigiyorow ye. Olu man kan ka teme o yoro kan.

Ni Bulon worodon sera, a be woro. O ye kare ka baara wulilen ye. A te kun hali kono na ka pan Bulon in worolen kunna. U be manabele ke k'a jigin o yoronin be.

Kabini Bulon tili mana dogoda, masalenw be woro tan tige ka taa o di Beretew ma, u ka taa Bulonko baara nefo Keela jeliw ye. Beretew b'u ka mogo do wuli o la, hali ni bilakoronin don, ka taa woro in di Keela jeliw ka mogoba ma, k'a cikan fo ka soroka kosegin.

Mande kono, Beretew te mogo gansanw ye.

Mande ton tan, jon tan ni woro
Mamurusi ce duuru,
naara naani,
Mori kanta duuru.

Olu ni masalenw de jera ka Mande lasabati

Mande mogo ye bi saba ani mogo saba ye. N'a fora mogo, siyaw ko don;

Ni y'a men Mori Kanta duuru Mande: Sisew, jaanew, Fofanaw, Beretewa ni Tuurew de kodon.

Olu ye Mande Moriw ye.

Beretew ye Mande mori folo ye. olu de ye tow be kon Mande. O de kama fen o fen n'a be ke Kaaba, sebeko la, i b'a soro Berete do sen b'a la.

Ni Bulon tidon sera, Beretew be taa ni ji ye Faraje la k'u sigi yen ka Keela jeliw makono. N'olu sera tuma min, Beretew ka npogotigiw be ji di u ma. N'u minna, foliw be ke. O tuma naa Beretelakaw be bila u ne ka Bulo yoro magen. N'u sera fere da la, Beretew ka muso kelen be bila Keela jelimu-sow olu be teme sinsan kofe ka taa u jatigila la. Beretew ka ce kelen be bila Keela jelikew ne ka teme n'olu ye ka don sinsan kono, ka bulon munu-munu siye saba. Beretelaka min be nefo tama b'o bolo. U mana tili Bulon in mumununi na, Keela jeliw be sin u sigiyoroma. O y'a soro be sigiyoro jiralen b'i la. Mogow be si kene kan yen. Keela jeliw be Mande maana bo. Mande mogow minnu bora yoro min na, min joyoro ye min ye, ninu be fo o don.

Ni dugu jera, Bulon baaraw be damine. A be mun folo k'a ne. E mogo o mogo, n'i te halala ye, i mana bogo bari Bulon in na, a be walaki ka bo a la

bɛɛ jɔlɛn nɛ na k'a bin duguma.

namogɔden bolo tɛ don baara in na cogo min na, a bolofɛn nalen si tɛ don a la o cogo kelen na. Musow de bɛ munni kɛ. N'olu tilala, minnu bɛ nɛgɛnni kɛ, olu bɛ gɛrɛ. Mago bɛnɛ fɛn na Kaabak'a ta kɛlɛkɛminɛw na fɔ ka n'a bila sɛnɛkɛminanw ni donsoyakɛlanw na, minnu bɛɛ jaw bɛ nɛgɛn bulo in kogo la. Jɛgɛw, warabaw, kala ni ton n'u nɔgɔnw ninnu bɛɛ nɛgɛnnen bɛ bulo in kogo la.

Ni Bulon dugumabaara banna, a tali bɛ daminɛ. O bɛ bɛn juma wulada ma.

Ni ti bɛ ta ka yɛlɛn, halalaw dama de b'a ta. Siga kelen bɛ mɔgɔ o mɔgɔ, olu si tɛ a la.

Baara bɛɛ mana ban, bulon ti kɔrɔbɛ di mɔgɔw ma. Ni mɔgɔ o mɔgɔ y'a, nini, dɔ bɛ di o tigi ma. N'i ye Kaabaka ye, mɔgɔ tɛ bɔ mɔgɔ la.

Bulon in lamininen don ni dagabanafɛw ye. A kɔrɔnyanfan fɛ ka digi baba kan dɔɔni, bulontigi kɛburu bɛ yen n'o ye Masa Sanba ye. O ni misiri ka surun.

Bulon tilebin baba seleke la, Malobalinin bɛ yen. Bolo don. Kabini lawale la, a turulen bɛ nin yɔrɔ kelen in na. N'i y'a ye, i b'a sobolo.

Kokolonkɛlaw ni kojugukɛlaw kolonyɔrɔ ye Malobalinin ye.

Ni e mɔgɔ o mɔgɔ tun sɔrɔla ko la ko min ye hadamadenya tijnɛ sira ye, i tun bɛ minɛ ka taa i ko sɛmɛ Malobalinin na, k'i siri ka sɔrɔ ka maga i kan fɔ ka malo ban i la. I tun bɛ lebu bɛɛ nɛna ka sɔrɔ k'i bila.

U b'a fɔ cogo min na, mɔgɔ si ma siri Malobalinin na k'i gosi k'i sigira Kaaba o kɔ. A kɛra fɛn o fɛn na, olu bu ye dugu bila. Dɔw yɛrɛw taara hali nin yɔrɔ in na, nɛ ma da u kan folo. U kɛra cogo o cogo, mɔgɔ t'o don.

Mɔgɔ o mɔgɔ ni e tun bɛ- siran lebuɛ, ko dugu in sigili ko tun b'i kɔnɔ, i tun tɛ son ka don kolankolon na.

Bulon baninyanfan fɛ, babele- caman tonnen beyen, k'o koori ni kabakurunw ye. O yɔrɔ bɛ wele ko Wɔsi. Kaaba dugulɛnw sigiyɔrɔ y'o yɔrɔ ye.

A bɛ fɔ cogo min na, Kaaba tigiw, minnu bɛ kow kunna dugu in kɔnɔ sisan, n'olu jɛra ka sigi Wɔsi la fɛn o fɛn na, u mana bɛn min kan ka wuli, a ka ca a la o bɛ bɔ a sira ma.

Wɔsi tɛ yɔrɔ gansan ye. Banansun belebele saba bɛ yen. Olu sumaw bɛ

nɔgɔn sɔrɔ a kunna.

Ni dunan min y'i ta jirisuma ninnu diya fɛ ka to k'i sigi Wɔsi la, ni Ala ma fara i kan, e tɛ taa so bilɛn. I bɛ to Kaaba yen.

Dagabanayɔrɔ wɛrɛ min bɛ Kaaba, o ye Farajɛ ye. Ale filɛ nin ye Kaaba kalanyɔrɔ ni ba cɛ, nka a ka surun kalanyɔrɔ la. Farakurun belebelew caman de sogolonnen don. A fara ninnu bu ye jeman ye. Ale ni Farafin sigilɛn don k'u sanga, nka Farafin bɛ bada la.

Farajɛ ye Kaaba dasiri sigiyɔrɔ ye. jinɛmayɔrɔba don. Farafin yɛrɛ b'o cogo kelen na.

Farajɛ sigifɛnw ni Farafin taw bɛ to ka nɔgɔn yɔrɔ taama. Kaaba ntolatanyɔrɔ bɛ Farajɛ: ni Farafin cɛ. Sigifɛn ninnu tɛmɛsira bɛ bɔ ntolatanyɔrɔ in kan. O de y'a to a kogo yɔrɔ dɔ bɛ yen, o mana jɔ cogo o cogo, o bɛ bin. Hali nin yɔrɔ in na, a binnɛn don.

Nuku ye Kaaba dala dɔ ye. Dɔw k'a ma kɔ. Farajɛ ni Farafin, olu ni Nuku ka kow nunw bɛ nɔgɔn na. Nuku ye Tarawɛlew ni Kamaraw ta ye. O ko bɛɛ bɛ olu bolo.

Farajɛ bɛ sɔn san o san. N'a waati sera, cɛmisɛnw bɛ wari faranɔgɔn kan ka di nɔgɔtigiw ma. Olu yɛrɛw bɛ nɔ kɛ nɔgɔn kan, o bɛ kɛ dɛgɛ ye. Cɛmisɛnw ka wari bɔlɛn in bɛ, don nɔnɔ na k'o kɛka dEgɛ nɔɔni. Farajɛ br- sɔn n'o ye.

S.ɔnni in yɛj-ɛnɛjɛba ye. Mandiyaninw bɛ ta a la. jɛnbɛ bɛ fɔ k'a daminɛ Bulon yɔrɔ la fɔ sɔnniyɔrɔ la. Mɔgɔbadu minnu b'u tɛmɛsira da la, jɔ bɛ kɛ olu bɛɛ la ka jɛnbɛ goloba yen kɔsɛbɛ.

Tuma min ni se kɛra sɔnnikɛyɔrɔla, o baaraw bɛ daminɛ.

Musow de bɛ sɔnni in kɛ. A bɛ kɛ ni dɛgɛ min ye, o tɛ se mɔgɔwɛrɛ sɛn ma.

Tila mana kɛ- sɔnni na yɔrɔ min, mɔgɔw bɛNuku magɛn. O b'a sɔrɔ dugu wɛrɛw mɔgɔw sera yen. Ni kɔtigiw ye ko labila yɔrɔ min, fɛn o fɛn nalen bɛ mɔnni kama, olu bɛɛ bɛ jigin ji la o yɔrɔ bɛɛ. Nka tɛnɛ bɛ Nuku 'la. Fɛn bilɛnman tɛ don a la wa sumana fara booso kan, ninnu si tɛ se k'a mɔn.

Nuku jɛgɛ tɛ feere.

Ni kɔ in diyara mɔnnikɛlaw la san o san, bɛɛ bɛ nisɔndiya sabu o b'a jira

ko san be sebekoro diya. San dow la, monnu be diya hali dow ka jega te se ka na dugu kono kun na. N'o kera san o san, o ye hereba ye Kaaba. Fen bee be ne o san.

Nuku ma deli ka mon ni mogo ni mogo jera jegela. A mana ke cogo o cogo la, bee b'i ta soro a la.

O tuma na, dagabanayoro minnu be Kaaba k'u kodonnen don kosobe, olu ye:

Kaaba Bulon
Kurukanfuga
Faraje

Nin yoro ninnu ye yoro barikamabaw ye. Mogo caman be na u hamiw fo yoro ninnu na. Kaabakaw b'a la, yoro were mogow b'a la. Hali jamana were mogow bena. I nakun ye hami min ye, n'o dilanna, i be se ka na bonya ke mogobaw ye. Da jolen t'a la sabu yoro ninnu te se ka ke feninisiraw ye. Mogo o mogo y'o hakilila ta a ko la yan, olu bee ye ko do soro.

Folo hadamadenya ni sisan ta yoro ka jan nagon na. O de y'a to waati kera k'a soro Kaabakaw ni sariyatiglaw ma se ka nagon faamu. Hadamadenya tun be sinsin cogo min na Kaaba, o tun te ben sariyatiglaw ma.

Kaaba, n'i tun ye tijeni ke, i tun be mine k'i lamaga.

Sariyatiglaw ko bugoli ye fen ye min teben. Olu tun b'a fe kow ka ke cogo min na, o tun man di Kaabakaw ye. U ye waati ke sanni u ka nagon faamu. A ko tora sariyatiglaw ta la, nka tijeni cayara. Kojugukelaw cayara. Mogo te siran mogonebilen. Denmisenw caman kera nsonw ye. U be furakisenin ta. U te malo u faw n'u baw ma sanko mogo gansan werew. Walimusotige cayara. Furuw be tijeni, kun jenama si t'a la.

Cekoroba, n'i be teme bolon na, ni denmisenw be na, i yere kolosi n'o te u b'i talon k'i fili duguma.

Folo jonmogoya tun te Kaaba. Bonya de tun be Kaaba. An ma jen ni dogoyali ye tile kelen. Ben tun be Kaaba.

Fen minnu ye hadamadenya tijeni siraw ye, n'i tun y'olu mine, i somogow folo de tun b'i laadi. N'i tun ye olu lamen, a fora a banna. N'i tun y'a ke tulo-kungelaya ye, Malobalinin tun be yen. O tun ye walejugukelaw bee furakelan ye.

ninan, kalandenw y'a do kolokolo k'u bena kalanyoroba in jeni. Yoro in kuntigi siranna, a nana a ne fo dugutigi ye ko a ka laje, fura ka jini a ko la nagon fe. Kaaba gatigi bee welela dugutigi fe yen. Ben kera a kan Kare k'a jija ka fura soro walejugu in nato la. Kare nemogow welela ka baara in kalifa u la. A sorola ka fo kalanyoro kuntigi ni fanga tow ye, u k'u sen bo wale in na. Kaaba kunko de don sabu yoro in ye Kaaba de ta ye, hali ni goferenema y'a jo. A ma jo kungo fe. A jora yoromin na o togo de b'a kan. Ni mogow y'u sigi ka yoro in jenito laje, mun b'a jira u la ko a nagon were bena jo Kaaba tugun?

A taara fo kalanyorokuntigi ye a k'a jira kalandenw na, n'u be bo sini sogoma ka yaala, u ka Keela sira mine. Ni Laginetaa y'u diya u be se ka taa yen. Se koni te mogo ye ka yaala Kaaba dugu kono. Nka n'a ka di u ye, u be se k'a laje. Tasuma te don fen na Kaaba. Yoro tase ka kari Kaaba.

Dugu in yere den do tun ye kalandenw ka ton nemogo do ye. Mogo bilala ka taa a fo a fa ye, a k'i laben ka wuli ka bo dugu la, a n'a den.

Ci fara a ye yoro min na, a ye den laben k'o bila ka taa yoro were la. Ale yere sorola ka delili damine. O la, mogow y'a don k'a ni den je te walejugu in ye. Yafa kera a ma nka den koni be taa a ka kalan to ke yoro were la, a te to Kaaba.

Ni mogo ko i b'i yere fe, Ala b'i deme k'i ka kow bee dilan. N'i ko i t'i yere fe, Ala b'i deme k'i ta tije. Kow faamuyalen don Kaaba nin cogo in na.

rogon demen tun be Kaaba. Mogow tun be je ka kow ke, ka sigi diyaogon bolo. Herew bee tun be ke rogon fe.

Heru min nu tun be ke Kaaba, olu tun ye

Denkundi

Folo ni furu tun kera, muso tun be to a ce ka so fo a ka taa den soro.

Ni den tun sorola furu in konso o den kundili tun be ke.

Muso tun mana jigini yoro min na, kaara tun be koori du konso " ka jibaato bila yen. A tun te bo kaara in konso fo kunrogon kelen rogonna. N'a tun y'o ke, a tun be soro ka bo. O waati konso, muso tun te baara fosi ke.

nenaje tun te ke denkundi la o waati. Sogomada fe, ceu tun be wele ka na den kun di. U tun be den mine k'a kun di ni sirife ye. Lamuko tun te yen o waati la.

Den kun tun mana di, u tun be woro bilenmankelen nimi k'o tu a kun cemanca la. U tun be den togo wele k'u da turu a tulo konso. O tun mana ke, ceu tun be wuli. Bee tun be taa i ka so.

Musow tun be na wula fe. U tun be dege caman susu k'o di bee ma. N'o banna, u tun be kaara labin. Ni muso min tun b'a fe ka jibaato ye, o tun be pan kaara kunna.

Ni dege tun minna, bolomafaraw tun be soro ka na. O waati la, fini tun te di denkundi bolomafara ye. Ni min tun se kera safune kun kelen ye, o tun be na n'o ye. Muso dow tunbena ni doromefila ye, dow tunbedoromeduuru di. O tun ye nenaje bannen ye.

Folo, denkundi tun be ke nin cogo in na Kaaba.

Bolokoli

Folo den tun te boloko joona. Muso dow tun be se ka konone fila fo saba

ke, k'a soro u ma boloko.

Denmuso tun be furu k'a soro a ma boloko.

Folo nenajeba de tun'be ke a la barisa sunkurunninw ni kamalenninw bee de tun be boloko don kelen. Sanni bolokoli don ka se, u be taa dogo nini k'o ton kerefe. Bee tun n'i ka dogoton don. U tun b'a fo o ma ko badogo.

N'u tun donna solimaso konso, dogo ninu tun be k'u koliji kalayalan ye fo ka taa u bo.

Musow ka bolokoli tun be ke a dan ma. Ceu fana ta tun be ke ten.

Sanni bolokoli ce, cemisenw tun be san kelen ke ka ba tige: ka taa ba kofe. O san kelen tun mana ban, bolokoli tun be soro ka dogoda. Kaara tun be koori kungo konso. O kaara dadon tun y'a damana nenaje ye. Tulonkeba tun be ke.

mogo kelen tun be bila solimaden bee kunna. U tun be gere de don. Solimadenw ka fini tun y'o ye. A fugula gere, a duloki gere, k'o bee bilen can. Ni bolokoli tun kera, u tun be kunrogon naani de ke bure la. Solimadenw tun be furake ni farafinfura ye. U ka kolakadi tun ye kunrogon ni kunrogon ye.

Soli tun ye nenajeba ye. Si tun be k'a la.

Kunrogon naani in konso, solimadenw tun te se dugu konso. U tun be dumuni naani ketile konso. o dumuniw tun ye: Sogomadaraka, tilela, wurakajan, surafana. Bulonba de tun jolen be yen. Wula tun mana se, hali n'u tun be ce tan bo, u n'u kakolow, u bee tun be je ka dumuni ke bulonba in konso. N'u tun bora kolakadi la, u tun be ko. O tuma na, ceu tun be taa komo fe. O botuma tun mana se, muso si tun te ye kenema. Ni min tun bora, komo tun b'o tomo. Komotigi togo tun ye Nama.

Dogokun naani tun mana dafa, solimadenw tun be taa so.

Folo, bolokoli tun be ke ka caya. Sisan, mogow bora Bamako ka n'a fo ko bolokoli ka dabila. U y'a fo k'a be geleya werew lase a tigilamagaw ma. O de ye bolokoi dogoya Kaaba.

Furu

Folo, furu tun be ke taasira dow de fe. Denmuso fa de tun b'a di ce ma. Den ni ba tun te bo o kalama fo konso tun mana dogoda. 1 fa tun mana i di ce min ma, i tun be furu o de ma.

Den ni ba si tun kumayorɔ t'a la.

Ni ce tun bɔra den nɔfe, a tun be taa fo denfa n'a balimakew ye. Ni denfaw tun sonna, a tun be fo ce somogow ye k'u ka na ni woro ye. Celakaw tun be na ni woro folo ye. O tun ye woro tan ani dorome mugan ye. O kofe, woro filanan ani sabanan tun be na. Olu fana kelen kelen bee tun ye woro tan ani dorome mugan ye. Ben tun be ke furunafolo kan woro minenen kofe. Denfaw tun be tile tan ni duuru di sarati ye furunafolo sarali la ce fasolamogow fe. O tile tan ni duuru konɔ, muso fasolamogow tun b'u denmuso ladonniya a ka furuko la. Denmuso dow tun b'u ban u ce la. Faw b'a fo o la k'a ni ba jemakan don. Den tun be mine o la k'a gosi ka tila k'a nininka a dalakan na. Ni den ma son, u b'a gosi fo a k'a fo k'a be ce in fe. Muso dow be gosi ka taa desc, u te son u ce la. N'a sera o yoro ma, furu be dabila. O be na ni den n'a ba ka mangoya ye.

Tile tan ni duuru in konɔ, ni fosi ma bo a la, furu be siri. Konɔ don, somogow bee be wele. U be minenw siri.

O waati, tasako tun ma caya. Ni tasa fila tun yera min ka minen na, mogow tun b'a fo: « Hali tasa bee tun be kaarisa ka konminen na. »

Barajan do tun be yen, finiw tun be ke min konɔ. A tun be fo o ma ko finibilabara. O tuma na, kesuko tun te yen.

Balimamusu Min tun mana filen soro, o tun be galama kelen bila o konɔ k'o di bolomafara ye. nenajew tun mana ban, bilasiralikelaw tun be taa ni muso ye a cela la.

Muso be bo u ka so ka taa du wɛre konɔ. O waati, konɔsoladon tun te ke. Dogokun tun te ke konɔ na. Tile fila tun te ke a la. Bilasiralikelaw tun be kunɔgon kelen ke konɔ donyoro la yen. Muso tun mana taa a cela la, ni dugu tun jera, musokorobaw tun be taa a laje ni u den sorola so. N'o tun kelen don, musokoroba ninnu tun be mogow wele ka taa kungo konɔ ni finiw ye. U tun be nenaje ke yen n'i ko nenajeba. Konomuso somogow kunna wololen y'o ve. A tun be fo ko den kera horon ye barisa sera a yere la. Denbaw tun be nisondiya.

Ni dugu tun jera o la, konomuso tun be wuli joona, ka ji bo, k'o kalaya, k'o ji kalan di somogow bee ma. N'a tun tilala o la, a tun be sow bee konow furan k'u je. O b'a soro a te dukonmogow bee togo don.

A tun be soro ka dumuni tobi. Dumuni tobita tun ye naani ye tile konɔ. O dumuni ninnu tun'ye:

-Sogomadaraka,
-Tilelafana,
-Wurakajan,
-Surodumuni.

Nin dumuni ninnu tun tobi o tobi, konomuso tun be taa do di a bilasiralibagaw ma.

Muso tun be dogokun kelen in ke a yere ka so konɔ yen.

Dogokun kelen tun mana ban, bilasiralibagaw tun be segin so. Muso tun be to a cela la yen. A tun b'a ce n'o somogow ladon, k'a denw wolo yen fo ka taa se a ka saya ma sabu furusa tun man ca. Ni furu tun donna kaban, mogow tun te son a sali ma. Ni ce ni mu so tun kelela, mogow tun b'u jija kele in ka ban, furusa ka na bo a konɔ sanko ni den tun be ce ni muso ce.

A tun be fo Kaaba Folo ko furu ni ni beedama ka kan. N'i tun kera sababu ye ka furu sa, a tun be i n'a fo i ye mogo faga. O de y'a to furusa tun konnen don Kaaba kosebe.

Muso tun be taa a faso la n'a tun sorola ko here walima here tene be yen. Walima ni banagato be yen n'a be taa o laje. Ni nin ko suguya ninnu do la kelen tun te, muso senna tun man ca a fasola. Muso o muso tun b'a yere bonya, o ka sotaa tun ka suma. Folo, furu tun be ke ni cogo ninnu na.

Forobabaarako sirakun ka

Baarada fen o fen ka kan ka ye Mali kubeda duguw la, o bee lajelen do be Kaaba. O baarada ninnu ye : Kube, sariyatigeyoro, santaramaw ka yoro, ji ni kungo baarada, deme ni segesegeli baarada, kalanyorow, dogotoro so, musojiginyoro, baganfuralaw ka baarada ani baarada werew, minnu nesinnen be: hadamadenya netaakun sabatili ma.

Dugu yiriwali nana ni baarada ninnu dow yiriwali ye. O siratige la, kalan kun folo be kekalanyoro min na, o kera fila ye ka fara kalanyoro fila were kan, kalan kufilanan beke minnu na. Kalanyoro ninnu cayara nka o n'a ta bee, u te laboli ke. Kalan kelen be fo ngonko ye kalansow konso walasa den-misen caman ka do soro kalan na.

Mandarasaso saba fana be yen ka fara kalanyoro ninnu kan. Ninnu bee bolen ko yen, kalanyoroba do jora Kaaba, kalanden karamogow be karamogoya dege yoro min na. Seneke baarada dabe yen min sigikun tun ye sirasene yiriwali ye. Sisan o baara kologirin be koriko kan.

Baarada kura were nana sigi ko Pilan Interinasionali. O baarada in be, deme don jama na. U ka baara ne sinnen be kalansow jali ma. U be deme fana ke jiko ta fanfela la.

Baarada in kera sababu ye ka dugu in mogo dow lafiya barisa u donna-baara la. So minnu fana jora baarada in fe, o ye dawulaba di dugu ma. U ce sirilen be fana balikukalan yiriwali fe.

A be se ka fo ko Kaaba be- yiriwali sen kan. Caman farala baarada minnu sigera folo kan. Saratala cayara dugu yere konso. Tubabu baarakela cayarara dugu denw na. Dow be dugu konso. Dow be jamana ne.fe. Dow yere be fo jamana werew kan

Senɛ

Kaaba ye senekoyoro de ye. A dugukolo ka di wa sanji be na. Sisan yiri: do bora sanjiko la.

Folo san tun be sebekoro na. Ni ba tun fara, a tun be walankata ka taa kow ni folonw konso. O tun ye hereba ye dugu in ma barisa suman tun be soro, jega yere tun be soro.

Balofenw seneni

no ni malo ye balo fanba ye Kaaba.

no minnu be sene Kaaba, olu ye sano ni keninge ye. U be dan yorow la ji te sigi yoro minnu na.

jisigiyorow ka ca Kaaba dugukolo kan. O de y'a to malo be sebekoro sene. Bee bedonin ke a la. Baji bobaliya ye maloseneegin ko donin. Nka mogow ye malosi do soro sisan, baji bora o, a ma bo o, o malo in be ne. U b'a fo a ma ko sanjilamalo. Kabini bajiko kera kongan ye, mogo caman b'o malo in de dan sisan. A ka teli maloba ye sabu a ni fini be se waati kelen.

Kaba be dan.,Ale be kongo kunben barisa a yere be se joona. Fini danni man ca Kaaba. Tiganinkurun yere be dan nka bee t'a dan.

Mogo mana fen o fen sene Kaaba, i be i ta soro a la. A baaraw de ka gelen. jiri ka ca a yorow la. O temenen ko, dugukolo yoro caman ye bogoye. Ni ji bonyana, a te son fosi ma. Ni ji dogoyara a baarali be geleya.

Nafasarofenw seneni

- Tiga

Maniika taalan ye tiga ye. Tiga be sebekoro sene Kaaba.

Tiga min tun be Kaaba folo, o tun ye tigaba ye. A tun ka suma nka a tun be sebekoro den. Sisan, mogo caman t'a dan. O bee kun ye jiko ye.

Tigasabaarada nana ni tigasi dow ye. Teliman b'u la, sumaman b'u la. dow ka kunba, dow ka misen.

Tiga gansan te ke balo ye nka a be sebekoro dun Kaaba. A be ke- tigadege

ye k'o ke na na. A kene fana be se ka ke na na. Hali tigabulu be ke na na Kaaba. Ni feereta bora a la, a to be ke tigasi ni dunta ye. Tigakala ye baganw ka balo ye.

- So

Ni sisan te, soforo tun te da. Ale tun be dan suman Uow senfe.

Ni so danna no fe, a be se no ne. O tuma na a be sama ka na n'a ye so.

A denw be fori ka bila k'olu da tile la. A kala be kuru k'o bila baganw ne. Ni soden jara kosebe, a be gosi walima k'a cogori k'a kise bo. Ale fana be dun, nka a feereli de ka ca sabu a be sebekoro san.

Senkelma bolo, so ye suman ye nka a bev dabo wari nini kama.

- Sira

Sira be dan Kaaba kabini tuman jan. Sikaratidilanyoro kelen Bamako, do farala sirasene ka

- Koori

Koori be sene Kaaba n'a dafeduguw la. Koorisene ye senkela dow don dala kosebe.

- Nakobaara

Fonene ni tilema f, nakobaara be ke Kaaba. Nka baara in caman de be ke musow fe, baji masurun na. O jiko ka nogon. Feen minnu be dan nako niinu kono ka caya, olu ye: nugu, subuluw, salatiw, gan, je n'u nogonnaw. Fen ninu caman bee be dan feereli kama.

- jiriforow

Kaaba ye yoro nesemama ye. O de y'a to jiriforoko donnen be da la kosebe mogo fe.

Mogo caman be yen, olu kelen be k'u ka forow yelama ka ke jiriforow ye Mangoroforo, lenburubaforo, ninu bekungo fan bee fe. U dow sinsannen

don ni lenburusunw walima somosunw ye.

Mangoroforo, lenburubaforo, ninu bekungo fan be fe. U dow sinsannen don ni lenburusunw walima somosunw ye

Mangoro suguya cayara sisan mangoroforow kono. O de y'a to san waati caman na, mangoroden be soro. Dow wotuma be ben dow motuma ma. Hake si te gerefe suguya la.

Lenburuba fana suguya cayara nka waati be lenburubako la. N'a ka waati sera, a be ke ka fan bee fa.

jiridenko te fen gelenman ye Kaaba. A caya fe, hali nafa sebe te soro a la dugu kono.

A kera cogo o cogo la a ni gansan te kelen ye. A baara man gelen kosebe sabu ni jirisun ye hake do soro, sonniko kuma t'a la bilen. Ji kera a kan o, ji ma ke a kan o, o te fosi tine a ye. Ni dow yere ye jiri turu samiye fe, o ye. olu ta bannen y'a ko la. Hali tilema fe, u t'u yere bila sonni na

Baganmara

Baganmara tɛ baara yiriwilen ye Kaaba. O sababuw dɔw ye sumaya bari-ka bonya ye. Dɔw b'o fɔ.

Dɔw ko fɛn wɛrɛ bɛ, mɔgow bolo ka'kɛ min tɛ baganmara ye. Nin sababu fila ninnu de bɛ fɔ baganmara yiriwalibaliya la Kaaba.

Misi kelen kelen bɛ dɔw fɛ. Dɔw ta yɛrɛ ka ca dɔɔnin. Nka fulaw de bɛ-sara ka misi ninnu gen. U bɛ to ka da forow kɔnɔ k'olu nɔgo don.

Baw ni sagaw ka ca dɔɔnin nka olu bɛ dugu yɛrɛ kɔnɔ. U b'u tigiw ka so. Olu yɛrɛw nɔgo bɛ ci, ka taa o kɛ forow la.

Du ka dɔgo sɛ tɛ min kɔnɔ.

Bagan ninnu bɛɛ ye nafolokunw ye . U tigiw bɛ to k'u mine k'u feere k'u ka wariko magow dilan.

Bololabaaraw

Bololabaara bɛ kɛ Kaaba nka a ma sebɛkɔrɔ yiriwa.

Numuw bɛ dabaw, falow, jelow ani muruw dilan. Dɔw b'u la olu bɛ misi-daba yɛrɛ faga ani k'a minɛnw dilan.

Sojɔla caman bɛ Kaaba. Tilema fɛ u dɔw bɛ taa baarakeyɔrɔ wɛrɛw la.

jirisilaw bɛ konw ni fɛn caman wɛrɛw dilan jiri la.

Tulikelaw ta ye wolomafɛnw dilanni ye.

Numumuso dɔw bɛ daga da. U bɛ wusulanbaraninw fana dilan bɔgo la.

Cikelaw magow bɛ minɛn minnu na k'u ka baaraw kɛ, olu bɛɛ bɛ se ka dilan numuw fɛ wa u songo man gɛlɛn.

Sugu

Kaaba sugudonya ye araba ye. O don, dafɛduguw mɔgow bɛ na, yɔrɔjanfɛmogo dɔw bɛ na sugu in na. Bamakokaw b'a jɔ.

Sugudonyaw fɛ, mogo dɔw bɛ na sanni kama. Dɔw bɛ, na feereli kama.

Dafɛdugu mɔgow ni Kaabakaw yɛrɛw caman bɛ bɔ n'u bolofɛnw ye feere-li kama. O fɛn ninnu caman ye sɛnɛfɛnw ye walima baganw. Ni feere kɛra, mogo ninnu magow bɛ fɛn minnu na, u b'olu san.

Galodugukɔnɔmɔgow minnu bɛ sugu in jɔ, olu caman nakun ye sɛnɛfɛnw sanni ye sabu u da ka di Kaaba ka tɛmɛ u bɔra yɔrɔ minnu na kan. U mana fɛn ninnu san ka taa n'u ye galoduguw kɔnɔ, u bɛ tɔnɔba sɔrɔ u la.

Minnu bɛ bɔ galoduguw kɔnɔ, olu bɛ na ni fɛnw ye sugu in na mɔgow magow bɛ minnu na. O fɛn ninnu na, sukaro ni kɔgo b'a la. Safunɛ ni sika-ratiw b'a la. Bula b'a la, ani finiw. O fɛn ninnu bɛ sɔrɔ Kaaba kɔnɔ nka minnu bɛ na sugu la, olu da ka di ka tɛmedugukɔnɔna taw kan.

Sugu ye sannifeere yɔrɔ ye. Mɔgow bɛ girin damine a kɔnɔ k'a ta sɔgomada la fo ka taa wula se. O b'a sɔrɔ bɛɛ y'i ka sanni kɛ. Minɛnw bɛ labɛn o la ka so siraw mine. Sugudonya ye mankanko dan ye Kaaba kɔnɔ.

Sannifeere, don gansan fɛ,

Hali ni sugudonya tɛ, diɛ don o. don, Kaaba sugu bɛ don k'a damine waati seegin na fo waati tan ni kelen masurun na. N'o waati. sera, mogo caman bɛ taa so.

Don gansanw na, sugu matarafabaga caman ye musow ye. O de y'a to mɔgow bɛ jɛnsɛn joona. Musow bɛ taa tilelafanakow la. Musokɔrɔba dɔw mana tilelafana dun, olu bɛ segin ka na sugu kɔnɔ, u ka feereliw la fo ka taa wula se.

Sugufiyɛ bɛ dugu cɛmance la, Bamako sira da la. A ga dɔw bililen don ni toli ye. Kaara bɛ dɔw kunna.

Nafɛnfeerelaw de ka ca mogo tow ye. Nafɛn suguya caman bɛ sɔrɔ yɛn. Bɛɛ kelen bɛ k'i ta da tabalininw kan, k'i sigi o kunna.

Fen minnu ye suguya kelenw ye, i b'a soro olu bee be fan kelen fe. nugu-tigiw, ganfeerelaw, jabatigiw ni tumefeerelaw, ninnu bee ka surun nagon na.

Sunbalatigiw, datufeerelaw ani jabajirantigiw be fan kelen fe.

Nka nin feerelikela minnu kofolen file nin ye, u caman bee be kogo feere u ka feerefen tow senfe.

Tamatifeerelaw nijiiminkoyotigiw be yoro kelen.

Min ye wayew ye, olu be sugu bayanfan fe, ga do koro min ye kogo ye ka toli k'a kunna.

A daw bolen don ka bila sugu konona na. Sogo dulon dulonnen don.

Wayew yerew be taakasegin na sugu ni sannikelaw ce. Sannikelaw dow be sogo sara dalenw ce. Dow b'a fo olu ta ka suma ja la. Wayew be sogo-bu tige cogo min, u be kolo noko o cogo la.

Sugukononogo te nafenfeerelaw ni wayew doron ye. Feerekela werew be yen. Tabalitigi kelen kelen be sugu konon. Olu be sukarow, sikaratiw, takalaw, takalagomiw, te, nonon ani olu nagonw caman feere. Olu b'u tilenyoro la yen. U te taa so.

Bololasafunc dilannenw feerebagaw be

Suguya bee do be safunc ninnu na. Dow ne ka fin i n'a fo daga ko. Dow ne ye Wolo ye. Dow ka je pasipasi i n'a fo sekili.

Mangorosunba do be sugu tilebinyanfan fe. Njomijirannaw ni farininjirannaw sigilen be jiri in koro u ka a jirannikeminenw kunna.

Ni muso min bora sugu konon, o be na a ka sugumon san u fe ka teme ka taa a ka sira fe.

Simanforokow tonnen b'u koro. U be to k'o fara ka nomi walima farinin goniman monto o la ka di sannikelaw ma.

Tulikela dow fana be sugu in konon nka u man ca. olu kerefe, temedilannaw ni sabaragengennaw be yen.

Ga laban koro ka digi baninyanfan kan, sodilannaw be yen. Fen o fen ye negekolon ye i n'a fo tarosiw ni lanpanw, u be ninnu bee sogolon. U ka ga in korola ye mankanko dan ye. Hali kurulu, o te men yen, Ala ni negekolonw gosikan fe.

Bitiki kelen kelen fana be sugu dafclaw la. Olu bee dayelelen be tilen.

Don gansan fe, Kaaba sugu sogomadafelama jama ka ca ka teme a wuladafelama ta kan.

Feerilikeyoro caman be dugukonona na min te sugu ye. I mana bolon o bolon mine, sanni i ka se o kun na, i be teme feerelikela caman na.

Sanuge Ginba Keyita

Sanuge Ginba bora Fadanma Wele Keyita ani Sanuge jakite de la n'o tun ye Bankaasi Seriba den ye.

Seriba tun ye faamaba ye Bankaasi. Don do la, tinɗadala do y'a fo ko Denmuso duuru be Seriba bolo. Denmuso ninnu cɛla, kelen be yen, n'o kera mogɔ min furumuso ye, a bɛna denke do soro min t'a ka mogoya ke k'o ban k'a soro a ma jamana mara, o mana ke waati o waati ye. Den in min kofora tinɗadala fe, o den kera Ginba ye.

Maninkala, den ba de togo be da den kan walasa k'a faranfasiya ka bo den tow cɛma du kono. O de nana ni Sanuge Ginba ye.

Sanuge Ginba ye san mugan ni duuru de ke jamanatigiya la. A m'a soroa fa fe, nka a korow temena a sira fe. A y'a ka togotigiya soro ka da a kewale kan, ani barika.

A ka jamanatigiya konona na, a ye folonba do sen ka bo Kaaba dugu kono fo bada la. Kurun tun be mogota ka bo dugu kono, ka taa n'i ye fo Bamako, folon in fe.

Ale de kera sababu ye ka diyagoyabaara dabila Mande.

Mogɔ tun don min kumakan tun labatolen don kosebe Mande.

Mogɔ tilennen tun don. A ye Kaaba n'a lamini mara a ka san mugan ni duuru kono jamanatigiya la. Nka Narena tun t'a ka mara kono barisa jamanatigi do tun be yen kaban.

Sanuge Ginba ka waati la, mogɔ si de kun korotalen te, ka teme sariya kan. I tun mana ke cogo o cogo, i tun be sariya kofe.

Sanuge Ginba tun ye kankelentigi ye. A tun be: jalakitigi jalaki, ka jo di joti-gi ma.

Misali : Ni furumuso tun y'i ban a ce la, a tun be yamaruya di a ka kankorosigiw ma, olu ka muso in siri k'a ci fo a ka son a ce la. olu tun be tila ka muso diyagoya a ka cɛbamu ka dugu lamini.

Hali n'a tun ko o waati min kan ka tige, o tun be tige. A ka kankorosigi tun b'a ka mara kelen kelenna be la. Bakari ni Tawule Keyita tun be kankorosigi ninnu na, ani Nabukari n'o tun y'a dogoke ye.

Kankoro sigi ninnu be tun b'u ka baaraw' k'a ne ma. Ni min tun be taa a ka baarada la, a tun b'o wele ka kangari da o ye kosebe.

Mogɔ ka koketa kana teme a ka fota kan. Ni wale min tun kera baarakeyoro do la,

kankorosigi min y'o tigi ye, o vere tun be wuli ka taa o ne fo masake ye.

Ni ci tun fora Sanuge Ginba ye, a tun b'a ka kankorosigi do bila ka taa ni mogoweleru ye barisa o tun y'a ka mogowelelan ye. N'o tu dira mogɔ min ma, a tun te kun o tigi la ka si n'a ye wa i be di mogɔ min ma oyere. de be wuli ka na n'a ye.

Ni muru in tun nana, laje tun be ke bulon kono. Be n'i sigiyoro tun do bulon kono yen. Kuma be di be ma kelen kelen. Masake ka numuke tun ye laminelikela ye. Be lamenen ko, masake tun be sariya boli a bolicogo la.

Sanuge Ginba tun be sene ke ani baara caman werew. A ka jonw n'olu tun ye jalow, Tarawelew, Konew, jakitew ani saakow, olti de tun be baara ninnu ke.

A yeSaako falen kabakise la sugu la. jalo ni Tarawele tun y'a ba kajon dilen ye.

Kone ni Jakite tun ye forobajonw ye. Sanuge Ginba sara san 1947. A ye den mugan ni kelen de to a ko, ani muso seegin.

Kaaba sariyako sisannama

Kaaba ye dugu koroba ye, nka a mara man bon ten kosebe. A n'a dogoya bee, ko caman b'a konɔ. O be a sigiyoro cogoya, ani baara minnu be ke kubeda yere konɔ na. Kaaba ni Lagine be danbo.

Kaaba ye yoro ye fana sanu be bo yoro min na kosebe. Nin ko fila ninnu mana je ka jogon soro yoro o yoro la, o yoro kolo te se ka suma. N'o te, maninka ye moggo ye min banbannen be a ka ko korow kan, o n'a danbe.

Maninka be tije fe. Ko geleyara cogo o cogo, n'i taamana tije sira fe, k'u tigeria a kan k'i ta ye kise ye, u laban be son. O moggo ye maninka ye.

Manikan be fen minnu nofe kosebe yan, olu ye ko fila ye. Dugukoloko ani musoko. Kaaba mankan caman be nin ko fila ninnu de nofe.

Tijeko kele ka dogo Kaaba barisa maninka ka tije tilali man can. Hali ni woyo bena wuli min eia, u yer- dan-ia b'o (-lilan u ni jogon ce. U labanbe- b,-n a ko kunna. Obie sariyatigelow ka baara dogoya kosi:be.

Min ye dugukoloko ta fan ye, mankan beto ka wuli o la tuma dow fo maii-kanba.

Nka maninkala, dugukolotigiw donnen don. A kow caman be nenabo olu fe yen barisa u bonya be mogow yoro. N'u ye dugukoloko kuma bila yoro min, a wuli man di ka bo yen de! Nka a dow be yen, olu be geleya fo ka taa a dama tme. O la u be se n'a ye sariya la. Sariyatigelow sen be don a ko la nin cogo in na. N'a koni sera nin yoro in ma, o b'a soro a ko sebekoro geleyara fo a benini ka tije.

Musoko fana ye geleyaba ye.

Ni mamineni ma sira soro, kuma be caya.

Musoko mankan caman be yen, olu be mamineni de kunkan. Maminmuso be ban ce do la ka tugu do were la. O wale in be ke sababu ye ka mankan wuli ce fila ninnu ni jogon ce. Tuma dow, mankan in nu be taa foori duw walima duguw la. A be ke fadenya gelen ye mogow ni jogon ce. Ni mankan sera o hake la, a be ce ka sariya segere.

Ni musoko Kele ni dugukoloko kele bora yen, sanuko be na.

Sanu be yoro o yoro la, wari be yen, wa mankan ni kokolonw te ban o yoro

la. Sanusannaw be na ni wari caman ye sanu sanni kama. Wari kasa be yoro o yoro la, walifentalaw te ban o yoro la.

An ni jamana min be dan bo nin ye, an sigijogonw don nka nson ka ca yen. U dow yere ta ye binkanni ye.

Nsonyani suguya ka ca:

- Ka moggo sunogobagato to su fe, k'i den ka don a ka so k'a ka fen do ta ka bo.

- Ka moggo temeto ye tile fe, k'i den k'i bolo bila a kun k'a ka fen do ta k'a soro a m'i ye.

- Ka moggo mara ka soro k'a ka fen mine a la wajibi la, olu n'u jogonnaw.

Nin nsonyani suguya fen o fen file ninnu ye, u bee n'u nangili hake don.

Kaaba sariyatigeso i n'a fokubeda tow cogo ni nangili fen o fen te tme kalo duuru kan, o be se ka nenabo yan.

Nka ni nangili ka ca ni kalo duuru ye, o tase ka nenabo yan Kaaba, fo Bamako.

Kiri o kiri nangili ka ca ni kalo duuru ye, o kiri be taa sariyatigesoba la Bamako.

Na fora ko wari be nin yoro in na kaban, o ye jagokelow sago ye.

Bee be girin yen kan. O girin ninnu senfe, jagokela caman be don ni sannifeerefenw ye k'a soro a ma ke sariya konɔ. O la, fen caman be don jama- na konɔ minnu te numanw ye. O fen ninnu be i n'a fo furakiseninw, sikara- tiw n'u jogonw. O wale koni ka ca Kaaba kosebe barisa dow kelen be k'u ka baara bee ben yuruguyurugufenw ladonni ma jamana konɔ. Wale jugu- ba de don sabu ko fila b'a la minnu konnen don kosebe. O ko fila ninnu ye sariya sosoli ani ka ke sababu ye ka fen don mogow konɔ fen min be se k'u ka hadamadenya, netaakun nagasi.

Min ye kelaw ye, olu be ke nka o caman te se sariyatigelow ma. U b'u ke yen, ka tila k'u fo k'u ban yen. Ni min donina ka sariyaso segere, o be nanabo sariya konɔ.

Maninkaw ka toro ka dogo. U te se moggo gansan ma sanko u ka dunan.

Ni moggo min y'i sigi i sigiyoro la, moggo se man di i ma.

Nka n'i y'i yere coron u ka ko la k'a soro i ka sira te, ni min y'i soro, i y'o nini.

Kubeda in man bon nka a ko ka ca. Ko ka ca yoro minnu kan, O ye folen ninnu ye.

Min ye sariya yere labatoli ye, mankan were si te sariyatigelow ni jama to ce.

Sanu be bo yoro minnu na n'u be wele damandaw, o yorow labennen be duguw labencogow la.

Damantigiw be yen. olu ye dugukolotigiw ye.

Tonboloma ye damansennaw ka ton ye.

Tonboloma be baara ke tonboloma kuntigi ka se kono.

Tonboloma kuntigi ka fanga ka girin damantigi ta ye.

Sisan ni fanga mago be mago min na damanda la, ni se ma ke tonboloma kuntigi ma, o tigi yeli be geleya.

N'i mago be mago min na damanda la, n'i y'i sara damantigi la, o yere b'i siri tonboloma kuntigi la. N'a ma ke o cogo la fiyewu, a ko te se ka nenabo cogo si la. olu taabolo y'o ye.

Damanda la, damanbaaralaw b'u ka dugukolokow lateme u ni ngon ce yen.

N'u ma se ni min ye sariyatigelow ma, o be to u ni ngon ce yen.

Waati ninnu na, nununukan do be magow da.

Ce do don, ale sigilen be Kodowaari. A koroke n'a ka denbaya tun be Kaaba yan.

Mogow b'a fo cogo min na, kamalen in min tun be Kodowaari, a tun be wari ci a koroke ma kosebe. Ala y'a ke koroke in kera baarakela ye. A ye baara ke dogoke ka wari cilen na. Ala de y'a ne don. A ye misiw san. Koroke sara. dogoke nana suko la. Suko bannen, muso ko dogoke ma ko a kana a jigi da nafolo kan so kono yan. Ale cesara ka fen minnu to, o ye ale ni denw ta ye.

U ma ben ko in kan. U nana n'a ye sariya la. Baara kera fo k'a to to kiri bena tige sini ngon, muso sara. Mankan wulila dugu kono. Bee b'a fo a ta fo cogo la. Sariya bolo, muso satuma sera, a sara. A nimogoke no te se ka mine sariya fe. O tedugu yere la.

Ninngon na, sariyatigelow be dogotorow ka sebenw de laje ka soro k'u ka

baara ke.

Anw sera ka min seben an ye kunnafoni minnu soro kan, olu file ninnu ye. Baara in kera tile tan kono.

K'a ta Kurukanfuga la ka temi: dugu konona fe-, ka taa fo Nuku la, an ye fen caman ye, ka caman men.

Anw ni Kaaba cekorobaw n'a musokorobaw delila fo ka teriya don an n'u caman ce. An ni Kaaba denmisenw yerew donna ngon na. O kera cekorobaw ta kofe.

N'anw tun ma gere cekorobaw ni musokorobaw la, anw tun tena a don Kaaba togo yere sorola cogo min na.

Anw tun tena a don sira min be Faraje ni Nuku ce.

Anw tun tena a don ko Bulon te munumunu o cogo la.

Anw tun tena a don Wosi ye fen min. ye.

Anw tun tena fosi don Kaaba furuko n'a dekundiko fololama na.

Anw tun tena fosi don hadamadenya kecogo numan na kabini Folo.

Anw ye kunnafoni numanw soro Kaaba. Bee y'i kono da yele an ye. O de y'a to tuma min ni laben kera k'an be segin so, an wulila ka taa Kumandan ni dugutigi bee kelen kelenna fo i ka so.

O foliw senfe, mago fila ninnu ye laadilikan caman fo anw ye.

Dugutigi ye dugawu caman ke. Mago o mago tun be yen, olu bee tun nisondiyalen don. Tile damado in kono, Kaabakaw nenajera, u yerew ka fo la.

Kaaba dugutigi ko anw ma: «A' ye denmisenw ye, Ala ma a' 'kera mogokorobaw ye.»

Anw yerew y'an kanto a ma : «Ala ka si caman di i yere ma hali bi.»

La Sahélienne BP. E 352 Tél. 28 09 28
Copyright
Dépot légal
Achévé d'imprimer 2° édition : Août 1999

Achévé d'Imprimer
Août 1999
sur les presses de Soro
Print color
Tél : 21 29 12